

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3108/2017. (V. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.231/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Lakitelek Önkormányzata (székhelye: 6065 Lakitelek, Széchenyi krt. 48., továbbiakban: indítványozó I.) és egy elszámolási eljárás alatt álló víziközmű-társulat (továbbiakban: indítványozó II.) képviselőjében a Dr. Bognár Barbara Ügyvédi Iroda (1126 Budapest, Királyhágó utca 5/B. 2/1. eljáró ügyvéd: dr. Bognár Barbara) terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, amelyben kérte a Kúria Gfv.VII.30.231/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az indítvány szerint az ítélet sérti az Alaptörvény 28. cikkét, 32. cikkének (6) bekezdését, 38. cikkének (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikkének (1) bekezdését. A Fővárosi Törvényszék az indítványozók kérelmére, az alkotmányjogi panasz eljárásra tekintettel, 2016. október 6-án jogerőre emelkedett végzésével, a támadott határozat végrehajtását felfüggesztette.
- [2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye az volt, hogy az indítványozó I. mint önkormányzat, az indítványozó II. mint hitelfelvevő és a K&H Bank Zrt. mint hitelnyújtó (továbbiakban: Bank) között 2006. november 27-én beruházási/fejlesztési víziközmű hitelszerződés jött létre, amelynek alapján a Bank 325 000 000 Ft hitelkeret rendelkezésre tartását vállalta 2006. november 28-tól 2008. november 21-ig, illetve ennek a hitelkeretnek a terhére volt jogosult kölcsön igénybevételére az indítványozó II. A hitelszerződésből eredő tartozásokért az indítványozó I. vállalt készfizető kezességet az ugyancsak 2006. november 27-én létrejött készfizető kezességvállalási szerződésben foglaltak szerint. A Bank 2009. június 3-án kelt levelében egyoldalú kamatemelésről – a felek közötti hitelszerződésnek a Bank Vállalati Aktív Banki Szolgáltatásokra vonatkozó Általános Szerződési Feltételei (továbbiakban: ÁSzF) alapján 2009. június 17-i hatállyal történő egyoldalú módosításáról – tájékoztatta az indítványozó II.-t. Ezt követően a Bank 2011. február 11-én kelt levelével – 2011. március 1-jei hatállyal –, majd 2012. március 6-án kelt levelével 2012. március 30-i hatállyal hajtott végre egyoldalú kamatemelést.
- [3] Az indítványozók kifogásolták a Bank – álláspontjuk szerint – jogszerűtlen eljárását, azonban az egyeztetés eredményre nem vezetett. Az indítványozók ezt követően előterjesztett kereseti kérelmükben kérték, hogy a bíróság állapítsa meg a Bank által végrehajtott kamatmódosítások jogszabályba ütközés miatti semmisségét, kötelezze a Bankot a jogszerűtlen módosítások következtében beszedett többletkamat összegének indítványozó I. részére történő visszafizetésére, valamint arra, hogy tartózkodjon a hitelszerződésben rögzített kamatlábtól eltérő kamatláb alkalmazásától. A felek közötti jogvita lényege – ahogyan arra a Fővárosi Törvényszék ítéletének indokolásában rámutatott –, abban állt, hogy az egyedi hitelszerződés szerinti kamatláb módosítható volt-e a Bank részéről egyoldalúan az ÁSzF alapján. A Fővárosi Törvényszék 32.G.43.202/2013/11. számú ítéletével kötelezte a Bankot arra, hogy fizessen meg az indítványozó I. részére 29 532 489 Ft-ot, valamint ezen összeg kamatait, továbbá kötelezte arra is, hogy tartózkodjék a 2006. november 27-én kelt hitelszerződésben megjelölt kamatlábtól eltérő kamatláb alkalmazásától. A bíróság az indítványozók megállapítási keresetét ugyanakkor elutasította és ítéletének indokolásában részletesen kifejtette, hogy az egyedi hitelszerződés és az ÁSzF egymástól eltérő, egymással ellentétes rendelkezése okán az ÁSzF egyoldalú kamatemelést biztosító pontja nem vált a szerződés részévé, ezért az nem érvénytelennek, hanem hatálytalannak tekintendő. Rámutatott a bíróság továbbá arra is, hogy az indítványozók jogukat a marasztalásra irányuló keresettel is megóvhatják, ezért megállapításra irányuló kereseti kérelem előterjesztésének – figyelemmel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 123. §-ára is – nincs helye. A peres felek fellebbezése folytán eljáró Fővárosi

Ítélet tábla – kiegészítő ítélettel pontosított – 16.Gf.40.108/2014/5. számú jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta. Két marasztalási részösszeg után a kamat mértékét, egy részösszeg tekintetében a kamatfizetés kezdőidőpontját módosította, továbbá megállapította a Bank által végrehajtott egyoldalú kamatmódosítások semmisségét. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az ÁSZF-nek a Bank által hivatkozott pontja nem vált a szerződés részévé, ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a Bank 2009. június 3-án kelt nyilatkozatával egyoldalú szerződésmódosítás valósult meg, amely – a későbbi kamatemelésekkel azonosan – jogszabályba ütköző volt. A másodfokú bíróság szerint a marasztalásra irányuló kereseti kérelem nem zárta ki az egyoldalú szerződésmódosítások érvénytelenségének megállapítását, melynek kimondása azért szükséges, hogy egyoldalú kamatemelésekre a jövőben se kerülhessen sor. A Bank felülvizsgálati kérelme alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.231/2015/4. számú ítéletével a jogerős ítéletet – jogszabálysértésre hivatkozva – hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozók keresetét elutasította. Az ítélet indokolása szerint a perben eljáró bíróságok tévedtek, amikor a hitelszerződésben foglalt kamatláb meghatározására tekintettel az ÁSZF egyes rendelkezéseit nem tartották a perbeli jogviszonyt illetően irányadónak és alkalmazandónak. Ebből következően pedig téves a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 205/C. §-ára történő hivatkozás, a felek közötti szerződés ugyanis nem hogy nem zárta ki, hanem éppen hogy a szerződés részévé tette – egyebek mellett – az egyoldalú kamatmódosításra felhatalmazó ÁSZF rendelkezéseket – mondta ki az ítélet. A Kúria ítéletében kötelezte továbbá a Bankot arra, hogy rójon le 2 657 900 Ft felülvizsgálati eljárási illetéket, mert azt, „az illetékhivatal téves illetékkiszabása folytán 295 324 Ft erejéig fizette csak meg, 2 953 200 Ft helyett.

- [4] 2. Az alkotmányjogi panaszban kifejtett érvelés szerint a Kúria eljárása során nem vette figyelembe azt, hogy az indítványozók a Bankkal való szerződéskötéskor nem piaci szereplőként, hanem az adott közfeladat (a térség víziközmű hálózatának kiépítése) ellátását biztosító felekként léptek be a szerződésbe, ezért a per alapját képező jogviszony nem minősíthető kizárólag a polgári jog és a pénzügyi intézményekre irányadó jogszabályok keretei között. Az indítványozók véleménye szerint a felülvizsgálati bíróság akkor járt volna el az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, ha a körülmények mérlegelésénél döntő szempontként veszi figyelembe azt, hogy a helyi önkormányzatok tulajdona a nemzeti vagyon része, köztulajdon [Alaptörvény 32. cikk (6) bekezdés, 38. cikk (1) bekezdés], amely a helyi önkormányzatok feladatállását szolgálja, nem pedig egy „hitelezői többletigény korlátlan, időben és összegében be nem határolt folyamatos kielégítését”. Az indítványozók álláspontja szerint, az alaptörvény-ellenes ítélet az önkormányzat működésképtelenségét eredményezi, annak ellenére, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 5. §-a kifejezetten rögzíti, hogy az Alaptörvény 32. cikkének (1) bekezdésében rögzített feladat- és hatáskörök jogszerű gyakorlása alkotmánybírósági és bírósági védelmet élvez. Hivatkoznak ennek kapcsán az indítványozók arra is, hogy a köztulajdon célhoz rendeltsége, az önkormányzatiság, a nemzeti vagyon kezelése és védelme olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések, amelyek a bírói döntés meghozatalakor elsődleges védelmet élveznek (kellene, hogy élvezzenek). Állították az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is arra tekintettel, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárás során a Pp. 270. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen nem alkalmazta a Pp. 124. § (2) c) pontját, és annak alapján a Pp. 130. § (1) i) pontját, azaz a bíróság annak ellenére sem utasította el idézés kibocsátása nélkül a felülvizsgálati kérelmet, hogy a Bank a felülvizsgálati illetéknek csak egy részét fizette meg. Az indítványozó szerint egyébként az eljárást kezdeményező fél kötelessége és felelőssége az illeték maradéktalan megfizetése, így a konkrét ügyben nem bír relevanciával az, hogy az illetékkiszabás tévesen történt. Az indítványozói álláspont szerint, a Kúriának – ha már a felülvizsgálati kérelmet az előzőekben foglaltak szerint nem utasította el –, legkésőbb a tárgyaláson a Pp. 157. §-ának a) pontja alapján meg kellett volna szüntetnie az eljárást. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állították arra hivatkozva is, hogy „a tárgyalás időtartama, valamint a Kúria döntésében szereplő megállapítások – az ítélet 6. oldalának utolsó előtti bekezdése, 8. oldalának 3. bekezdése – azt támasztják alá, hogy a felülvizsgálati bíróság a minden részletre kiterjedő, és nem a felülvizsgálati bíróság döntésének fentiek szerinti részeiben rögzített tartalommal megtett beadványunkat nem vonta a mérlegelés körébe döntése meghozatalakor”.
- [5] 3. A főitkari felhívást és tájékoztatást követően az indítványozók kiegészítették alkotmányjogi panaszukat, melyben elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakra alapították a kérelmet, de változatlanul fenntartották az Alaptörvény 28. cikkével, 32. cikkének (6) bekezdésével és 38. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben korábban kifejtett álláspontjukat is. Hivatkozásuk szerint az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak

a jogállamiság részét képezik, annak alapvető garanciáit tartalmazzák, ezért a 32. cikk (6) bekezdésében és a 38. cikk (1) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértésével lefolytatott eljárás a jogállamiság követelményébe ütközik, amely értelmezhető önmagában is alapjogsérelemként, de a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakon keresztül a bírói döntés feltétlenül sérti az Alaptörvényben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogukat.

- [6] 4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy az ügyben felmerült alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak alapján vizsgálat tárgyává tette, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [7] 4.1. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszban támadott bírói döntés alapjául szolgáló eljárásban felperesek voltak, így érintettségük megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették. Megállapította az Alkotmánybíróság továbbá azt is, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvitás ügyben az indítványozó I. mint önkormányzat mellérendelt jogalanyként és nem a közhatalom gyakorlójaként járt el, így jelen ügyben az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt illetően indítványozói jogosultsággal rendelkezik {3149/2016. (VII. 22.) AB végzés, (továbbiakban: Abv.) Indokolás [18]}.
- [8] 4.2. Az indítványozók jogi képviselője a Kúria támadott ítéletét 2016. április 28-án vette kézhez, az indítványt 2016. június 22-én, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül személyesen nyújtotta be az elsőfokú bíróságon, így a panasz határidőben benyújtottnak tekintendő. Az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezéseket, a sérelmezett bírói döntést, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Az alkotmányjogi panasz tartalmazza az alaptörvény-ellenesség indokolását, valamint kifejezett kérelmet a sérelmezett felülvizsgálati ítélet megsemmisítésére. Megállapította ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény 28. cikkében, 32. cikkének (6) bekezdésében, valamint 38. cikkének (1) bekezdésében foglaltak nem tartalmazzák az indítványozók számára Alaptörvényben biztosított jogot, ezért e rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható és ennek okán jelen ügyben e rendelkezések alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetnek fel.
- [9] 4.3. Az alkotmányjogi panaszról megállapíthatóan az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán valójában azt sérelmezték, hogy a Kúria a felülvizsgálati kérelem idézés kibocsátása nélküli elutasítása, illetve az eljárás megszüntetése helyett érdemben döntött. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban a felülvizsgálati eljárás során történt – az indítványozók által egyébként a Kúria előtt nem kifogásolt – téves illetékkiszabás felvethet törvényességi kérdéseket, de mindez alkotmányjogi relevanciával nem bír. Az Alkotmánybíróság már több ügyben kimondta, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi – vélt, vagy valós – jogsérelem orvoslása eszközének, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb eszközzel már nem orvosolható (Abv., Indokolás [22]).
- [10] 4.4. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozva sérelmezték a Kúria által tartott nyilvános tárgyalás időtartamát, valamint az ítélet 6. oldalának utolsó előtti és 8. oldalának harmadik bekezdésében foglalt szövegrészeket is. Arra vonatkozó indokolást azonban sem az alkotmányjogi panasz, sem annak kiegészítése nem tartalmaz, hogy az említett hivatkozások alapján miért sérült volna az indítványozók tisztességes eljáráshoz való joga.
- [11] 5. Az indítványozók a fentiekben kifejtettek szerint, a felülvizsgálati eljárás során hozott döntéssel kapcsolatosan nem állítottak olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.

- [12] Az Alkotmánybíróság mindezeket figyelembe véve megállapította, hogy az eljárás tárgyát képező alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. és 29. §-ában szabályozott befogadási feltételeknek, ezért az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. május 2.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1341/2016.

